

rîm'deki birçok emir ve tavsiye geniş anlamda cihadla ilgilidir. Özel olarak cihadı konu edinen âyetlerde "iman, hicret, Allah yolunda malla ve canla cihad" unsurları zikredilmekte ve bu hasletlere sahip bulunanların Allah ile olan dostluklarına sadık kaldıkları, ebedî mutluluğa ve her şeyin üstünde Allah rızasına ulaşacakları ifade edilmektedir (meselâ bk. en-Nisâ 4/95-96; et-Tevbe 9/20-21; el-Hucurât 49/15). *Kütüb-i Sitte* başta olmak üzere birçok hadis mecmuasında cihadla ilgili hadisler "el-cihâd", "fezâilü'l-cihâd", "el-cihâd ve's-siyer", "es-siyer", "el-megazî" gibi özel bölümler halinde toplanmış, diğer bölümlerde de yeri geldikçe aynı konudaki rivayetler zikredilmiştir. Bu tür hadislerin bir kısmında Hz. Peygamber, muhatabının durumuna göre, bazan anne ve babaya hizmet etmeyi, bazan da hac ibadetini yerine getirmeyi cihad saymıştır. Ancak cihada ilişkin hadislerin çoğunda Allah yolunda malı ile, canı ile veya her ikisiyle cihad edenin, insanlığın mutluluğunu sağlama ve Allah rızasına ulaşma yolunda elde edeceği mânevî dereceler zengin anlatımlarla dile getirilmiştir. Cihad, emir bi'l-ma'rûf nehiy ani'l-münker* çerçevesinde kelâm ve mezhepler tarihinde, ayrıca ahlâk ilminde de ele alınıp işlenmekte, fıkıhta ise savaş hükümleri açısından söz konusu edilmektedir. Abdullah b. Mübârek'in *Kitâbü'l-Cihâd*'ı bu konunun ilk eseri olarak bilinmektedir. İbn Ebû Âsım'ın *Kitâbü'l-Cihâd*'ı ile İbnü'n-Nehhâs'ın *Meşâri'u'l-eshvâk*'ının tahkikli neşirlerinin mukaddimelerinde, Osmanlıca eserler için de *Sebülreşâd* mecmuasında (IX/228, 347-348) cihadla ilgili bibliyografik bilgiler mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Tehânevî, *Keşşâf*, "chd" md.; Buhârî, "Zekât", 18, "Cihâd", 112, 156; Müslim, "Cihâd", 19, 20; Ebû Dâvud, "Cihâd", 33, 89; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 468; Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, II, 112-113; XVII, 122-124; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-ğayb*, V, 214-218; XXV, 269; İbnü'n-Nehhâs ed-Dimyâtî, *Meşâri'u'l-eshvâk ilâ meşâri'i'l-üşşâk* (nşr. İdrîs Muhammed Ali — Muhammed Hâlid İstanbul), Beyrut 1410/1990, Mukaddime, s. 39-47; Şevkânî, *Fethu'l-kadir*, Beyrut-Dimaşk 1412/1991, III, 68; Muhammed Fâris Berekât, *el-Câmi' li-mevâdî'i âyâtî'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Dimaşk 1379/1959, s. 187-199, 217, 219-359; Bursalı Mehmed Tahir, "Fezâil-i Cihâd Hakkında Müellefât-ı Osmâniyye", SR, IX/228 (1328), s. 347-348; Muhammed H. el-Butah, "el-Cihâd ve devruhü fî tebliği'd-da'veti'l-İslâmiyye", *Havliyyetü Külliyyeti Uşûli'd-dîn bi'l-Kâhire*, sy. 9, Kahire 1412/1992, s. 215-230, 238-242.

BEKİR TOPALOĞLU

1223 (1808)
tarihli
cihâdiyye
kuruşu
(İstanbul
Arkeoloji
Müzesi,
Teşhir,
nr. 1966)

CİHÂDİYYE

(جهادیه)

II. Mahmud devrinde çıkarılan bir sikke.

II. Mahmud'un tahta çıkışının üçüncü yılında (1225/1810) eski ikiliklerin ağırlığına eşit olmak üzere 8 dirhem ağırlığında ve 200 para değerinde savaş giderlerine yardım olmak üzere çıkarılmıştır.

Vak'anüvis Şânîzâde Mehmed Atâullah Efendi, Zilhicce 1227'de (Aralık 1812) ayarı doğru gümüşten 5 kuruş rayiçle cihâdiyyeler basıldığını bildiriyorsa da Darphâne'ye satılmış olan Galib Edhem Bey'in koleksiyonunda bulunan cihâdiyye sikkelerinin üzerindeki rakamlara göre bunların II. Mahmud'un cülusunun üçüncü yılında kesildikleri anlaşılmaktadır. 1227'de yani beşinci senede çıkarılanlar ise ikinci defa basılmış olanlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şânîzâde, *Târih*, II, 160; İsmâil Galib, *Takvîm-i Meskûkât-ı Osmâniyye*, İstanbul 1307, s. 412-413; Süleyman Südi, *Usûl-i Meskûkât-ı Osmâniyye ve Ecnebiyye*, İstanbul 1311, s. 54; Hasan Ferid, *Nakd ve İ'tibâr-ı Mâlî*, İstanbul 1330-33, I, 192; Pakalın, I, 291; Artuk, *İslâmî Sikkeler Kataloğu*, II, 682; TA, X, 498.

İBRAHİM ARTUK

CİHAN BEGÜM

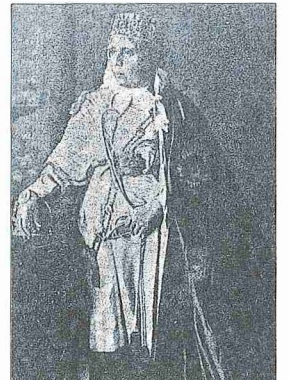
(1861-1930)

İngiliz yönetimindeki
Hindistan'da yarı bağımsız
Bopal mahallî devletinin
son kadın hükümdarı
(1901-1926).

9 Haziran 1861 tarihinde Hindistan'ın Bopal (Bhopal) şehrinde doğdu. Annesi Bopal nevbâbesi Şah Cihan Begüm, babası Bahşî Bâkî Muhammed Han'dır. Mevlânâ Cemâleddin el-Vezîr ve Müftü Eyyûb b. Kamerüddin'den çeşitli dersler okudu. Anneannesi İskender Begüm'den de devlet yönetimiyle ilgili konularda bilgi

edindi. Ayrıca hat dersleri aldı ve Farsça öğrendi. 1875'te Emîr Ahmed Ali Han ile evlendi. Bu evlilikten 1876'da Muhammed Nasrullah Han, 1877'de Hâfız Ubeydullah Han ve 1894'te Muhammed Hâmidullah Han adlarında üç oğlu oldu.

Annesi Şah Cihan Begüm'ün 16 Haziran 1901'de vefatı üzerine onun Lord Canning ile yaptığı anlaşma gereğince Cihan Begüm "sultan" unvanıyla tahta geçti. Ancak 1902'de kocası ölünce pek çok problemle karşı karşıya kaldı. Bu arada boşalan devlet hazinesine gelir yolları aradı. Büyük oğlu Muhammed Nasrullah Han'ın yardımlarıyla ülke idaresinde ve hukuk sisteminde reformlar yaptı. 1903'te hacca gitti. Cihan Begüm 1908'den önce İstanbul'a gidip Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid ile görüştüğü gibi oğulları Hâmidullah Han ve Ubeydullah Han ile 1911'de tekrar İstanbul'a gitti ve Sultan Reşad tarafından kabul edildi. Fakat bu görüşmeler dost ziyaretinden öteye geçmedi. Aynı yıl İngiltere Kralı V. George'un taç giyme törenine katılmak için Londra'ya giden Cihan Begüm, I. Dünya Savaşı'nda İngiliz hükümetine bağlı kaldı ve İngiliz ordusuna katılmak üzere bir bölük gönderdi. 1924 yılında iki oğlunun ansızın ölümü üzerine ülkede çıkan karışıklıkları bastırmayı başardı. 1925'te oğlu Muhammed Hâmidullah Han ile tekrar İngiltere'ye git-

Cihan Begüm